നിരാകരണപത്രം

(Disclaimer)

പ്രാദേശികഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിന്റെ സഹായത്തോടെ കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാരകക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

ജഗ്ജീത് സിംഗും മറ്റുള്ളവരും.

v.

ആശിഷ് മിശ്ര @ മോന്നവും മറ്റൊരാളും.

(2022

(2022 ലെ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 632)

2022 ഏപ്രിൽ 18

[ചീഫ് ജസ്റ്റിസ് ഓഫ് ഇന്ത്യ, ജസ്റ്റിസ് എൻ. വി. രമണ, ജസ്റ്റിസ് സൂര്യകാന്ത്, ജസ്റ്റിസ് ഹിമ കോഹ്ലി]

ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1973: 2(ഡബ്ല്യു എ), 372, 439 എന്നീ വകുപ്പുകൾ - വാദം കേൾക്കപ്പെടാനുള്ള ഇരയുടെ അവകാശം - ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള പര്യാലോചന - ലഖിംപൂർ ഖേരി സംഭവം - 03.10.2021 ന്, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ വാർഷിക ദംഗൽ (ഗുസ്തി) മത്സരം സംഘടിപ്പിച്ചു - ദംഗൽ വേദിയിലേക്ക് കാറിൽ യാത്ര ചെയ്യുകയായിരുന്ന ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയുടെ ചില അനുയായികളെ ചില കർഷകർ ആക്രമിച്ചതായി ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു - വലിയ പ്രതിഷേധം കാരണം, മുഖ്യാതിഥിയുടെ വഴി മാറ്റേണ്ടിവന്നു - എതിർകക്ഷി- കുറ്റാരോപിതൻ പ്രകോപിതനായി - ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയും അനുയായികളും ആയുധങ്ങളുമായി ഒരു മഹീന്ദ്ര ഥാർ എസ്‌യുവി, ഒരു ഫോർച്യൂണർ, ഒരു സ്കോർപിയോ എന്നിവയിൽ ദംഗൽ വേദിയിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങി കർഷക പ്രതിഷേധ സ്ഥലത്തേക്ക് ചെല്ലുകയും, മടങ്ങി പോവുകയായിരുന്ന കർഷകരുടെ ഇടയിലേക്ക് വാഹനം ഇടിച്ചുകയറ്റി എന്നും ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു - ഈ സംഭവത്തിന്റെ ഫലമായി, നാല് കർഷകർ, ഒരു പത്രപ്രവർത്തകൻ, ഥാർ വാഹനത്തിന്റെ ഡ്രൈവർ, മറ്റ് രണ്ട് പേർ എന്നിവർ കൊല്ലപ്പെട്ടു - എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതനെതിരെ ഇന്ത്യൻ ശിക്ഷാ നിയമസംഹിതയിലെ 147, 148, 149, 302, 307, 326 എന്നീ വകുപ്പുകൾക്കൊപ്പം 34, 120 ബി എന്നീ വകുപ്പുകളും 1959 ലെ ആംസ് ആക്ടിലെ 3, 25, 30 എന്നീ വകുപ്പുകളും പ്രകാരം കുറ്റം ചുമത്തി - എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ ജാമ്യം തേടി ഹൈക്കോടതിയിൽ അപേക്ഷ നൽകി - "വാഹനം ഇടിച്ചുള്ള അപകടം" എന്ന വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്ന കേസാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി അദ്ദേഹത്തിന് സാധാരണ ജാമ്യം അനുവദിച്ചു - ഇതിൽ അതൃപ്തരായ അപ്പീൽവാദികൾ നിലവിലെ അപ്പീൽ നൽകി - തീരുമാനം: ഭേദഗതി ചെയ്ത ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത പ്രകാരം ഒരു ഇരയുടെ അവകാശം സാരവത്തായതും നടപ്പിലാക്കാവുന്നതും

മനുഷ്യാവകാശങ്ങളുടെ മറ്റൊരു വശവുമാണ് - ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയുടെ അർത്ഥത്തിൽ ഒരു 'ഇര'യോട് നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള തന്റെ അവകാശം ഉറപ്പിക്കുന്നതിനായി വിചാരണ ആരംഭിക്കുന്നത് വരെ കാത്തിരിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടാൻ കഴിയില്ല - അന്വേഷണ ഘട്ടം മുതൽ ഒരു അപ്പീലിലോ റിവിഷനിലോ നടപടിക്രമങ്ങൾ അവസാനിക്കുന്നതുവരെ ഒരു 'ഇര'ക്ക് അനിയന്ത്രിതമായ പങ്കാളിത്തത്തിന് അവകാശമുണ്ട് - ഇരകളുടെ അവകാശം അംഗീകരിക്കുന്നതിൽ ഹൈക്കോടതി പരാജയപ്പെട്ടു - എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം അനുവദിച്ചപ്പോൾ 'ഇരകളുടെ' നീതിയുക്തവും ഫലപ്രദവുമായ വാദം കേൾക്കപ്പെടാനുള്ള അവകാശം നിഷേധിക്കപ്പെട്ടു - ജാമ്യം നൽകണോ വേണ്ടയോ എന്ന പ്രശ്നം തീരുമാനിക്കുന്നതിനുള്ള കോടതിയുടെ വിവേചനാധികാരത്തെ പരമ്പരാഗതമായി നിയന്ത്രിക്കുന്ന തത്വങ്ങൾ ഹൈക്കോടതി പൂർണ്ണമായും മറന്നു - കേസിലെ തെളിവുകളുടെ കാര്യത്തിൽ ഹൈക്കോടതി ഒരു ഇടുങ്ങിയ വീക്ഷണം സ്വീകരിക്കുകയും കേസ് മെറിറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി മുന്നോട്ട് പോവുകയും ചെയ്തു - ഹൈക്കോടതി അപ്രസക്തമായ നിരവധി കാര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുകയും അതേസമയം ജൂഡീഷ്യൽ മുൻകാലവിധിപ്രമാണങ്ങളും ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളും അവഗണിക്കുകയും ചെയ്തു - ഹൈക്കോടതിയുടെ അപവദിത ഉത്തരവ് നിലനിർത്താനാവില്ല - നീതി നടപ്പാക്കുന്നതിന്, ഇരകളുടെ മതിയായ വാദം കോടതി കേൾക്കുന്നതിനുള്ള അവസരം നൽകിയ ശേഷം, ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ പുതിയ ന്യായനിർണ്ണയത്തിനായി കേസ് ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് അയക്കുന്നു.

ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1973: ജാമ്യം അനുവദിക്കുമ്പോൾ പരിഗണിക്കേണ്ടവ - ജാമ്യാപേക്ഷ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, പ്രാരംഭ ഘട്ടത്തിൽ പ്രസക്തമല്ലാത്തതിനാൽ തെളിവുകളുടെ വിശദമായ വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നതിൽ നിന്ന് കോടതി വിട്ടുനിൽക്കണം - കുറ്റാരോപിതൻ ഒരു കുറ്റകൃത്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ തീവ്രതയോ പോലുള്ള ന്യായമായ കാരണങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രഥമ ദൃഷ്ട്യാ ഉള്ള പ്രശ്നങ്ങൾ ഒരു കോടതിക്ക് പരിശോധിക്കാമെങ്കിലും, പ്രോസിക്യൂഷന്റെയോ പ്രതിഭാഗത്തിന്റെയോ കേസിനെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കുന്ന മെറിറ്റുകൾ വിപുലമായി പരിഗണിക്കുന്നത് അഭികാമ്യമല്ല.

ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1973: വാദം കേൾക്കപ്പെടാനുള്ള ഇരകളുടെ അവകാശം - ഒന്നാമതായി, നിരന്തരം വളർന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇന്ത്യൻ നിയമശാസ്ത്രത്തിൽ, ഹീനമായ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന കേസുകളിൽ പ്രത്യേകിച്ചും,

ഇരകളുടെ വാദം കേൾക്കപ്പെടാനുള്ള അവകാശത്തിന് കൂടുതൽ അംഗീകാരം നൽകുന്നു; രണ്ടാമതായി, ഒരു ക്രിമിനൽ നടപടിക്രമത്തിൽ ഭാഗമാകാൻ ഇരകൾ തന്നെ മുന്നോട്ട് വന്നാൽ, അവർക്ക് നീതിയുക്തവും ഫലപ്രദവുമായ വാദം കേൾക്കപ്പെടാനുള്ള അവസരം നൽകണം – കുറ്റവിമുക്തമാക്കലിനെതിരെ അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അവകാശത്തോടൊപ്പം ജാമ്യാപേക്ഷ തീരുമാനിക്കുന്ന സമയത്ത് വാദം കേൾക്കാനുള്ള അവകാശവും ഇല്ലെങ്കിൽ, അത് ഗുരുതരമായ നീതിനിഷേധത്തിന് കാരണമായേക്കാം.

ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1973: ജാമ്യം റദ്ദാക്കൽ -- സുപ്രീം കോടതിയുടെ ഇടപെടൽ – (i) ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിൽ സ്വാധീനിച്ച അപ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ; (ii) കേസിന്റെ മെറിറ്റുകൾ പരിഗണിച്ച് ഹൈക്കോടതി അതിന്റെ അധികാരിത മറികടന്നത്; (iii) നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള ഇരകളുടെ അവകാശം നിഷേധിച്ചത്; (iv) എതിർകക്ഷി/കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം നൽകുന്നതിൽ ഹൈക്കോടതി കാണിച്ച തിടുക്കം; തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങൾ കാരണം ഈ കോടതിക്ക് ജാമ്യം ന്യായമായും റദ്ദാക്കാൻ കഴിയും.

അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കുകയും വിഷയം ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് അയയ്ക്കുകയും ചെയ്തു കൊണ്ട്, കോടതി

വിധിച്ചു: 1. ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയുടെ അർത്ഥത്തിൽ ഒരു 'ഇര'യ്ക്ക്, നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള തന്റെ അവകാശം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി വിചാരണ ആരംഭിക്കുന്നത് വരെ കാത്തിരിക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടാൻ കഴിയില്ല. ഒരു കുറ്റകൃത്യം നടന്നതിന് ശേഷമുള്ള ഓരോ ഘട്ടത്തിലും വാദം കേൾക്കപ്പെടാൻ അവന്/അവൾക്ക് നിയമപരമായ അവകാശം നിക്ഷിപ്തമായിട്ടുണ്ട്. അത്തരമൊരു 'ഇര'യ്ക്ക് അന്വേഷണ ഘട്ടം മുതൽ ഒരു അപ്പീലിലോ റിവിഷനിലോ നടപടികൾ അവസാനിക്കുന്നതുവരെ അനിയന്ത്രിതമായ പങ്കാളിത്തത്തിന് അവകാശങ്ങളുണ്ട്. 'ഇര'യും 'അന്യായക്കാരൻ/വിവരദാതാവ്' എന്നതും ക്രിമിനൽ നിയമശാസ്ത്രത്തിലെ രണ്ട് വ്യത്യസ്ത അർത്ഥങ്ങളാണ്. അന്യായക്കാരനോ/വിവരദാതാവോ എപ്പോഴും ഒരു 'ഇര' ആയിരിക്കണമെന്നില്ല, കാരണം അപരിചിതനായ ഒരാൾക്ക് പോലും കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള 'വിവരദാതാവ്' ആകാം, അതുപോലെ, ഒരു 'ഇര' ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തിൽ അന്യായക്കാരനോ വിവരദാതാവോ ആകണമെന്നില്ല.

2. വിചാരണ കാലയളവിൽ ജാമ്യം തേടാനുള്ള കുറ്റാരോപിതന്റെ അവകാശം കവർന്നെടുക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്നും, അത്തരമൊരു അഭ്യർത്ഥന എതിർക്കാനുള്ള 'ഇര'യുടെയോ സംസ്ഥാനത്തിന്റെയോ അവകാശം നിഷേധിക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്നും ഉറപ്പാക്കേണ്ടത് ഈ കോടതിയുടെ ചുമതലയാണ്. ഇതുപോലുള്ള ഒരു സാഹചര്യത്തിൽ, ഇരു വിഭാഗത്തിന്റെയും അവകാശങ്ങൾ സന്തുലിതമാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ, ഈ കോടതി കേസ്(കൾ) വീണ്ടും പരിഗണിക്കുന്നതിനായി ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് തിരികെ അയയ്ക്കുന്നു. എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന്റെ ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ ന്യായമായും, നിഷ്പക്ഷമായും, നിസ്സംഗമായും വീണ്ടും ന്യായനിർണ്ണയം നടത്തുന്നതിനായി ഈ കേസ് ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് അയയ്ക്കുന്നതിലൂടെ നീതിയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ പര്യാപ്തമായി നിറവേറ്റപ്പെടും. ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ ഇരകൾക്കും അവരുടെ വാദം കോടതിയിൽ ഉന്നയിക്കാൻ മതിയായ അവസരം നൽകിയതിനുശേഷം, മെറിറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനമെടുക്കും. ഇരകൾക്ക് ഒരു സ്വകാര്യ അഭിഭാഷകന്റെ സേവനം ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവിൽ, ക്രിമിനൽ നിയമത്തിൽ മതിയായ പരിചയമുള്ള ഒരു നിയമ സഹായത്തിനായി നിയുക്തനാക്കപ്പെട്ട അഭിഭാഷകനെ അവർക്ക് നൽകേണ്ടത് ഹൈക്കോടതിയുടെ കടമയാണ്. [ഖണ്ഡിക 43, 44][554–C–F]

മല്ലികാർജുൻ കൊടഗലി *(പരേതൻ) v.* കർണാടക സംസ്ഥാനവും മറ്റുള്ളവരും **(2019) 2 SCC 752 : [2018] 13 SCR 1;** നരേന്ദ്ര കെ. അമിൻ *(ഡോ.) v.* ഗുജറാത്ത് സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും **(2008) 13 SCC 584 : [2008] 6 SCR 1149,** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ *v.* കെ.എ. നജീബ് **(2021) 3 SCC 713 – ആശ്രയിച്ചു.**

കൻവർ സിംഗ് മീന *v.* രാജസ്ഥാൻ സംസ്ഥാനം **(2012) 12 SCC 180 : [2012] 10 SCR 847;** പ്രശാന്ത കുമാർ സർക്കാർ *v.* ആഷിസ് ചാറ്റർജിയും മറ്റൊരാളും **(2010) 14 SCC 496 : [2010] 12 SCR 1165 –** സ്ഥിരീകരിച്ചു.

നീരു യാദവ് *v.* ഉത്തർ പ്രദേശ് സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും **(2014) 16 SCC 508 : [2014] 12 SCR 453;** അനിൽ കുമാർ യാദവ് *v.* സംസ്ഥാനവും *(NCT* ഓഫ് ഡൽഹി*)* മറ്റൊരാളും **(2018) 12 SCC 129 : [2017] 11 SCR 195 (32);** മഹിപാൽ *v.* രാജേഷ് കുമാറും മറ്റൊരാളും **(2020) 2 SCC 118 : [2019] 14 SCR 529;** അലിസ്റ്റർ ആൻറണി പെരേര *v .* മഹാരാഷ്ട്ര **(2012) 2 SCC 648 : [2012] 1 SCR 145;** പുരൻ *v.* റാംബിലാസും മറ്റൊരാളും **(2001) 6 SCC 338 : [2001] 3 SCR 432;** നരേഷ് പാൽ സിംഗ് *v.* രാജ് കരണും മറ്റൊരാളും **(1999) 9**

SCC 104; ബ്രിജ് നന്ദൻ ജയ്സ്വാൾ *v.* മുന്ന എന്ന മുന്ന ജയ്സ്വാളും മറ്റൊരാളും **(2009) 1 SCC 678 : [2008] 17 SCR 1348;** ഹസ്രി ഓം യാദവ് *v.* ദിനേശ് എൽ സിംഗ് ജാട്ടും മറ്റൊരാളും **2013 SCC** ഓൺലൈൻ **SC 610** – പരാമർശിച്ചു.

പരാമർശിക്കപ്പെട്ട കേസുകൾ

[2019] 14 SCR 529	ഖണ്ഡിക 12	പരാമർശിച്ചു
[2012] 1 SCR 145	ഖണ്ഡിക 12	പരാമർശിച്ചു
[2018] 13 SCR 1	ഖണ്ഡിക 22	ആശ്രയിച്ചു
[2001] 3 SCR 432	ഖണ്ഡിക 29	പരാമർശിച്ചു
[2008] 6 SCR 1149	ഖണ്ഡിക 29	ആശ്രയിച്ചു
[2012] 10 SCR 847	ഖണ്ഡിക 29	സ്ഥിരീകരിച്ചു
[2010] 12 SCR 1165	ഖണ്ഡിക 30	സ്ഥിരീകരിച്ചു
[2014] 12 SCR 453	ഖണ്ഡിക 32	പരാമർശിച്ചു
[2017] 11 SCR 195	ഖണ്ഡിക 32	പരാമർശിച്ചു
(2021) 3 SCC 713	ഖണ്ഡിക 40	ആശ്രയിച്ചു
(1999) 9 SCC 104	ഖണ്ഡിക 43	പരാമർശിച്ചു
[2008] 17 SCR 1348	ഖണ്ഡിക 43	പരാമർശിച്ചു

ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ അധികാരിത : 2022 ലെ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 632.

2021 ലെ ക്രിമിനൽ പലവക ജാമ്യാപേക്ഷ നമ്പർ 13762 ൽ അലഹബാദിലെ ഹൈക്കോടതിയുടെ ലഖ്നൗ ബെഞ്ചിലെ 10.02.2022 ലെ വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും.

സീനിയർ അഡ്വ., ദുഷ്യന്ത് ദവെ, പ്രശാന്ത് ഭൂഷൺ, രാഹുൽ ഗുപ്ത, നേഹ സാങ്വാൻ, ആലീസ് രാജ്, ശിവ് കുമാർ ത്രിപാഠി, സി.എസ്. പാണ്ഡ, ഷീല മിശ്ര, സഞ്ജയ് കെ. മുഖർജി, എന്നിവർ അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായി.

സീനിയർ അഡ്വ., മഹേഷ് ജഠ്മലാനി, ടി. മഹിപാൽ, ശ്രീമതി രുചിര ഗോയൽ, അജയ് അവസ്ഥി, രവി ശർമ്മ, മിസ്. മുദ പാണ്ഡെ, വെഡോ ഖലോ, എസ്. പാണ്ഡെ, തുഹിൻ, ഡോ. എ. പി. സിംഗ്, വി. പി. സിംഗ്, ശ്രീമതി. ഗീതാ എം. ചൗഹാൻ, സദാശിവ്, ശ്രീമതി. ഗീതാ എം. ചൗഹാൻ, സദാശിവ്, സി. രുചിര ഗോയൽ, റോണക് കരൺപുരിയ, എന്നിവർ എതിർകക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായി.

കോടതി പ്രമേയം പ്രകാരം

കോടതിയുടെ വിധിന്യായം പുറപ്പെടുവിച്ചത്

ജസ്റ്റിസ് സൂര്യകാന്ത്,

അനുമതി നൽകി.

2. ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയെ (ഇനി മുതൽ- "എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ") ഇന്ത്യൻ ശിക്ഷാ നിയമത്തിലെ 147, 148, 149, 302, 307, 326 വകുപ്പുകൾക്കൊപ്പം 34, 120-ബി എന്നീ വകുപ്പുകളും 1959-ലെ ആയുധ നിയമത്തിലെ 3, 25, 30 വകുപ്പുകളും പ്രകാരമുള്ള കേസിൽ ജാമ്യത്തിൽ വിട്ടയച്ച അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതി ലഖ്നൗ ബെഞ്ച് 10.02.2022-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവാണ് ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുന്നത്.

വസ്തുതകൾ

3. ചുരുക്കത്തിൽ, സർദാർ ഭഗത് സിംഗിന്റെ ജന്മവാർഷികം ആഘോഷിക്കുന്നതിനും 2020 ലെ ഇന്ത്യൻ കാർഷിക നിയമങ്ങൾക്കെതിരെ പ്രതിഷേധിക്കുന്നതിനുമായി 29.09.2021 ന് ലഖിംപൂർ ഖേരി ജില്ലയിലെ ബൈരൈത്യ ഗ്രാമത്തിൽ നിരവധി കർഷകർ ഒത്തുകൂടിയതായി ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ സമ്മേളനത്തിനിടെ, കേന്ദ്ര ആഭ്യന്തര സഹമന്ത്രി ശ്രീ അജയ് മിശ്ര തേനിയിൽ നടത്തിയ ചില പരാമർശങ്ങളെ കർഷകർ എതിർത്തു. യോഗത്തിനിടെ, 03.10.2021 ന് ശ്രീ അജയ് മിശ്രയ്ക്കെതിരെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മ ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു

പ്രതിഷേധം സംഘടിപ്പിക്കാൻ കർഷകർ തീരുമാനിച്ചു. വിവിധ കർഷക സംഘടനകൾ അവരുടെ അംഗങ്ങളോടും അവരെ പിന്തുണക്കുന്നവരോടും പ്രകടനത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയും ലഘുലേഖകൾ വിതരണം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

4. 03.10.2021 ന്, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതനായ മോനു എന്ന ആശിഷ് മിശ്ര ഒരു വാർഷിക ദംഗൽ (ഗുസ്തി) മത്സരം സംഘടിപ്പിച്ചു. പരിപാടിയിൽ ശ്രീ അജയ് മിശ്രയും ഉത്തർപ്രദേശ് ഉപമുഖ്യമന്ത്രി ശ്രീ കേശവ് പ്രസാദ് മൗര്യയും പങ്കെടുക്കേണ്ടതായിരുന്നു. ടിക്കോണിയയിലെ മഹാരാജ അഗ്രസെൻ ഇന്റർ കോളേജിന്റെ മൈതാനത്ത് അദ്ദേഹത്തിനായി ഒരു ഹെലിപാഡ് നിർമ്മിച്ചു. 03.10.2021 ന് രാവിലെ ഹെലിപാഡിന് സമീപം കർഷകർ ഒത്തുകൂടാൻ തുടങ്ങി. അങ്ങനെ മുഖ്യാതിഥിയെ റോഡ് മാർഗം കൊണ്ടുപോകുന്നതിനായി മറ്റൊരു മാർഗം തിരഞ്ഞെടുത്തു. എന്നാൽ തിരഞ്ഞെടുത്ത പുതിയ റോഡ് മഹാരാജ അഗ്രസെൻ ഇന്റർ കോളേജിന് മുന്നിലൂടെ കടന്നുപോകുന്നതായിരുന്നു. അവിടെ പ്രതിഷേധക്കാരായ കർഷകർ ധാരാളം ഒത്തുകൂടിയിരുന്നു. അതിനാൽ ദംഗൽ വേദിയിലെത്താൻ മറ്റൊരു ബദൽ മാർഗം തേടാൻ അധികാരികൾ പ്രേരിതരായി.

5. അതേസമയം, ദംഗൽ വേദിയിലേക്ക് കാറിൽ യാത്ര ചെയ്യുകയായിരുന്ന ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയുടെ ചില അനുയായികളെ ചില കർഷകർ ആക്രമിച്ചതായി പറയപ്പെടുന്നു. അവരുടെ വാഹനത്തിന്റെ(ങ്ങളുടെ) കണ്ണാടികൾ തകർത്തു. ശ്രീ അജയ് മിശ്രയുടെയും എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന്റെയും ചിത്രങ്ങളുള്ള ഒരു ഹോർഡിംഗ് ബോർഡും തകർന്നു. പ്രതിഷേധക്കാരായ കർഷകർ കാരണം മുഖ്യാതിഥിയുടെ വഴി മാറ്റേണ്ടിവന്നു എന്ന വിവരത്തോടൊപ്പം, ഈ സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചും അറിഞ്ഞപ്പോൾ, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ പ്രകോപിതനായി. അതിനുശേഷം, അദ്ദേഹം തന്റെ സഹായികളുമായും വിശ്വസ്തരുമായും ഗൂഢാലോചന നടത്തിയെന്നും പ്രതിഷേധക്കാരായ കർഷകരെ ഒരു പാഠം പഠിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയും സഹായികളും ആയുധങ്ങളുമായി ദംഗൽ വേദിയിൽ നിന്ന് ഒരു മഹീന്ദ്ര താർ എസ്‌യുവി, ഒരു ഫോർച്യൂണർ, ഒരു സ്കോർപിയോ എന്നിവയിൽ പുറപ്പെട്ട് കർഷകരുടെ പ്രതിഷേധ സ്ഥലത്തേക്ക് പോയി.

6. പ്രതിഷേധം അവസാനിപ്പിച്ച് കർഷകർ വീടുകളിലേക്ക് മടങ്ങുമ്പോൾ, മുകളിൽ പറഞ്ഞ മൂന്ന് വാഹനങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്ന എതിർകക്ഷിയും കൂട്ടാളികളും മടങ്ങി

പോവുകയായിരുന്ന കർഷകരുടെ ഇടയിലേക്ക് അവരെ കൊല്ലുക എന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടെ വാഹനം ഇടിച്ചുകയറ്റി. തൽഫലമായി, നിരവധി കർഷകരെയും മറ്റുള്ളവരെയും വാഹനങ്ങൾ ഇടിച്ചു തകർത്തു. ഒടുവിൽ താർ വാഹനം തടഞ്ഞു. ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയും കൂട്ടുപ്രതി സുമിത് ജയ്സ്വാളും തുടർന്ന് താറിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങി അടുത്തുള്ള ഒരു കരിമ്പിൻ തോട്ടത്തിലേക്ക് വെടി വെച്ചുക്കൊണ്ട് ഓടി രക്ഷപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

7. ഈ സംഭവത്തിന്റെ ഫലമായി നാല് കർഷകർ, ഒരു പത്രപ്രവർത്തകൻ, താറിന്റെ ഡ്രൈവർ-ഹരിയോം, മറ്റ് രണ്ട് പേർ എന്നിവർ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഏകദേശം പത്ത് കർഷകർക്ക് ചെറുതും വലുതുമായ പരിക്കുകൾ സംഭവിച്ചു.

8. 04.10.2021 ന് പുലർച്ചെ, ടിക്കോണിയ പോലീസ് സ്റ്റേഷനിൽ ഒന്നാം അപ്പീൽവാദിയായ ജഗ്ജീത് സിംഗ് നൽകിയ പരാതിയിൽ, നാല് കർഷകരുടെ മരണത്തിന് കാരണക്കാരനായതിന്, ഒന്നാം എതിർകക്ഷിക്കും, അജ്ഞാതരായ 15-20 പേർക്കുമെതിരെ 2021 ലെ 219-ാം നമ്പർ എഫ്ഐആർ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തു. പ്രതിഷേധക്കാരായ കർഷകരുടെ കൂട്ടത്തിലേക്ക് കൂട്ടാളികളോടൊപ്പം ഒന്നാം എതിർകക്ഷി വാഹനം ഇടിച്ചുകയറി എന്നാണ് ആരോപണം. വെടിയേറ്റ് സുഖ്വീന്ദർ സിംഗ് എന്നയാൾ സംഭവസ്ഥലത്ത് തന്നെ മരിച്ചതായും ആരോപണമുണ്ട്. മാധ്യമപ്രവർത്തകനായ രാമൻ കശ്യപ്, ഹരിയോം എന്ന വാഹന ഡ്രൈവർ, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന്റെ മറ്റ് രണ്ട് അനന്തരവന്മാർ എന്നിവരുൾപ്പെടെ നാല് പേരെ കൊലപ്പെടുത്തിയതിന് അജ്ഞാതരായ വ്യക്തികൾക്കും പ്രതിഷേധക്കാരായ കർഷകർക്കുമെതിരെ സുമിത് ജയ്സ്വാൾ മറ്റൊരു എഫ്ഐആർ[1] രജിസ്റ്റർ ചെയ്തു.

9. അതേസമയം, 03.10.2021 ലെ സംഭവങ്ങളുടെ അന്വേഷണത്തിന്റെ നീതിയുക്തതയെക്കുറിച്ച് ഗുരുതരമായ ആശങ്കകൾ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഈ കോടതിയിൽ ഒരു പൊതുതാൽപര്യ ഹർജി ഫയൽ ചെയ്തു. ഈ കോടതി, 17.11.2021 ന് എസ്.ഐ.ടി പുനഃസംഘടിപ്പിക്കുകയും അന്വേഷണം നടത്താൻ പുതിയ അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. പഞ്ചാബ്-ഹരിയാന ഹൈക്കോടതിയിലെ മുൻ ജഡ്ജിയായ ജസ്റ്റിസ് (റിട്ട.) രാകേഷ് കുമാർ ജെയിനിനെ അന്വേഷണം നിരീക്ഷിക്കാൻ നിയമിച്ചു. പുനഃസംഘടിപ്പിച്ച എസ്.ഐ.ടി 03.01.2022 ന് ഒരു കുറ്റപത്രം സമർപ്പിച്ചു, അതിൽ, 03.10.2021 ന് നടന്ന സംഭവങ്ങളുടെ പ്രധാന കുറ്റവാളി എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതനാണെന്ന് കണ്ടെത്തി.

---

1 2021 ലെ 220-ാം നമ്പർ എഫ്ഐആർ ഐപിസി 147, 323, 324, 336, 302 എന്നീ വകുപ്പുകൾ പ്രകാരം രജിസ്റ്റർ ചെയ്തു.

10. അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതിയിലെ ലഖ്നൗ ബെഞ്ചിന് മുമ്പാകെ എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ ജാമ്യാപേക്ഷ സമർപ്പിച്ചു. 10.02.2022-ലെ (14.02.2022-ൽ തിരുത്തിയത്) അപവദിത ഉത്തരവിലൂടെ, ഹൈക്കോടതി അപേക്ഷ അനുവദിക്കുകയും എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന് സാധാരണ ജാമ്യം അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു. നാല് ഘടകങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്താണ് പ്രാഥമികമായി നിവൃത്തി അനുവദിച്ചത്. ഒന്നാമതായി, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതനെതിരെയുള്ള പ്രാഥമിക ആരോപണം ആയുധം ഉപയോഗിച്ച് വെടിവച്ച് പരിക്കേൽപ്പിച്ചുവെന്നതാണെന്നും എന്നാൽ ഇൻക്വസ്റ്റ് റിപ്പോർട്ടുകളോ ഇഞ്ചുറി റിപ്പോർട്ടുകളോ തോക്കിൽ നിന്ന് വെടിയേറ്റ് പരിക്കേറ്റതായി വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ നിലവിലെ കേസ് "വാഹനം ഇടിച്ചുള്ള അപകടം" ആണെന്ന് ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചു. രണ്ടാമതായി, വാഹനത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ഡ്രൈവറെയും മറ്റ് രണ്ട് പേരെയും പ്രതിഷേധക്കാർ കൊലപ്പെടുത്തിയതിനാൽ അദ്ദേഹം കാറിന്റെ ഡ്രൈവറെ പ്രകോപിപ്പിച്ചുവെന്ന ആരോപണം നിലനിൽക്കില്ല. മൂന്നാമതായി, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ അന്വേഷണത്തിൽ പങ്കുചേർന്നതായി ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടു. നാലാമതായി, കുറ്റപത്രം സമർപ്പിച്ചിരുന്നു.

11. ഹൈക്കോടതിയുടെ ഉത്തരവിൽ അതൃപ്തരായ 'ഇരകൾ' ഈ കോടതിയെ സമീപിച്ചു.

വാദങ്ങൾ

12. ഹൈക്കോടതി നിരവധി പ്രധാന വശങ്ങൾ അവഗണിക്കുകയും, പകരം വെടിയേറ്റ പരിക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്ന തരത്തിലുള്ള വിഷയങ്ങൾക്ക് അമിത പ്രാധാന്യം നൽകിയതിൽ ഹൈക്കോടതിക്ക് തെറ്റ് പറ്റിയെന്നും അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ ദുഷ്യന്ത് ദവേ ശക്തമായി വാദിച്ചു. മഹിപാൽ ***v.*** രാജേഷ് കുമാറും മറ്റൊരാളും[2] എന്ന കേസിലെ കോടതിയുടെ ഈ തീരുമാനത്തെ ആശ്രയിച്ച്, ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്ന സമയത്ത് കോടതിയുടെ വിവേചനാധികാരത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന സുസ്ഥാപിതമായ തത്വങ്ങൾ ഹൈക്കോടതി അവഗണിച്ചുവെന്ന് വാദിച്ചു. ജാമ്യ ഉത്തരവ് യാന്ത്രികമായി മനസ്സ് പ്രയോഗിക്കാതെ പാസാക്കിയതാണെന്നും, അത് നിയമവിരുദ്ധമാണെന്നും, റദ്ദാക്കപ്പെടാൻ ബാധ്യസ്ഥമാണെന്നും ഊന്നി പറഞ്ഞു.

2 (2020) 2 SCC 118 12 & 13

ഓൺലൈൻ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കിടെ, അന്യായക്കാരന്റെ/ ഇരകളുടെ അഭിഭാഷകരുടെ ഇന്റർനെറ്റ് ബന്ധം വിച്ഛേദിക്കപ്പെട്ടുവെന്നും ഹൈക്കോടതി അവരുടെ വാദം കേട്ടില്ലെന്നും അഭിഭാഷകൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. ജാമ്യാപേക്ഷ വീണ്ടും കേൾക്കണമെന്ന അവരുടെ അപേക്ഷയും ഹൈക്കോടതി പരിഗണിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് പ്രസ്താവിച്ചു. 03.10.2021 ലെ സംഭവത്തിന്റെ സാക്ഷിയായ ദിൽജോത് സിംഗ് ഫയൽ ചെയ്ത 2022 ലെ 46-ാം നമ്പർ എഫ്ഐആറിലേക്കും അഭിഭാഷകൻ കോടതിയുടെ ശ്രദ്ധ ക്ഷണിച്ചു. 10.03.2022 ന് എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന്റെ അനുയായികൾ തന്നെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുകയും ആക്രമിക്കുകയും ചെയ്തുവെന്ന് അതിലെ സാക്ഷി അവകാശപ്പെട്ടു. കൂടാതെ, കുറ്റവാളിയുടെ അശ്രദ്ധമായ ഡ്രൈവിംഗിന്റെ യഥാർത്ഥ ഉദ്ദേശ്യം മരണത്തിന് കാരണമാകണമെന്നാണെങ്കിൽ, ഐപിസി വകുപ്പ് 302 പ്രകാരമുള്ള കുറ്റം ചുമത്താമെന്ന് കാണിക്കുന്നതിനായി അലിസ്റ്റർ ആന്റണി പെരേര ***v.*** മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം[3] എന്ന കേസിലെ ഈ കോടതിയുടെ വിധിന്യായത്തിൽ ഊന്നൽ നൽകി.

13. മറുവശത്ത്, ഒന്നാം എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകനായ ശ്രീ രഞ്ജിത് കുമാർ ഹൈക്കോടതിയുടെ വിധിന്യായത്തെ ശക്തമായി പിന്തുണച്ചു. 2021 ലെ എഫ്ഐആർ നമ്പർ 219 ൽ ഉന്നയിച്ച ആരോപണങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, വെടിയേറ്റുണ്ടായ പരിക്കുകൾ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ പരിഗണിക്കാൻ ഹൈക്കോടതി ബാധ്യസ്ഥമാണെന്ന് വാദിച്ചു. എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതൻ താർ വാഹനത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നും പകരം ദംഗൽ വേദിയിലായിരുന്നുവെന്നും അദ്ദേഹം വാദിച്ചു. അവസാനമായി, ഈ കോടതി അപവദിത ഉത്തരവ് റദ്ദാക്കുകയും ജാമ്യം റദ്ദാക്കുകയും ചെയ്താൽ, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന് ഒരു നിവൃത്തിയും ലഭിക്കില്ലെന്നും വിചാരണ അവസാനിക്കുന്നതുവരെ ജാമ്യത്തിൽ പുറത്തിറങ്ങുന്നത് അസാധ്യമാണെന്നും അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു.

14. രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയായ ഉത്തർപ്രദേശ് സംസ്ഥാനത്തിനു വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ മഹേഷ് ജെത്മലാനി, ജാമ്യാപേക്ഷ പരിഗണിക്കുന്നത് ഒരു മിനി വിചാരണയാക്കി മാറ്റരുതെന്ന് തുടക്കത്തിൽ വാദിച്ചു. (i) തെളിവുകൾ നശിപ്പിക്കാനുള്ള സാധ്യത; (ii) കുറ്റാരോപിതൻ രക്ഷപ്പെടാൻ സാധ്യതയുണ്ടോ; (iii) കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ സ്വഭാവം- എന്നിങ്ങനെ ജാമ്യം തീരുമാനിക്കുന്ന സമയത്ത് കോടതി മൂന്ന് അടിസ്ഥാന ഘടകങ്ങൾ പരിഗണിക്കണമെന്ന് അദ്ദേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടു. ആദ്യ ഘടകത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, 2018 ലെ വിറ്റ്നസ് പ്രൊട്ടക്ഷൻ സ്കീം പരിധിയിൽ, സംസ്ഥാന

3 (2012) 2 SCC 648 47

സർക്കാർ എല്ലാ 'ഇരകൾക്കും' സാക്ഷികൾക്കും സായുധ ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഉൾപ്പെടെ മതിയായ സുരക്ഷ നൽകിയിട്ടുണ്ടെന്ന് എടുത്തുകാണിച്ചു. സംസ്ഥാനം പതിവായി സാക്ഷികളെ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെന്നും കുറ്റാരോപിതർ ഏതെങ്കിലും സാക്ഷിയെ സ്വാധീനിക്കാനുള്ള സാധ്യത കുറവാണെന്നും വിശദീകരിച്ചു. എതിർകക്ഷി– കുറ്റാരോപിതന്റെ പ്രാദേശിക വേരുകൾ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, അദ്ദേഹം രക്ഷപ്പെടാനുള്ള സാധ്യത കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു. എന്നിരുന്നാലും, നിലവിലെ കേസിലെ കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഗുരുതരമാണെന്ന് ശ്രീ ജെത്മലാനി പ്രസ്താവിച്ചു. ഹൈക്കോടതിയിൽ ജാമ്യാപേക്ഷയെ സംസ്ഥാനം ശക്തമായി എതിർത്തിരുന്നുവെന്നും ഒരു തരത്തിലും സംസ്ഥാനം മുൻ നിലപാടിൽ നിന്ന് വ്യതിചലിക്കുന്നില്ലെന്നും അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കി.

വിശകലനം

15. കക്ഷികൾക്കുവേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകരുടെ വാദം വിശദമായി കേട്ടതിൽ നിന്ന്, താഴെപ്പറയുന്ന ചോദ്യങ്ങൾ കോടതി വ്യവഹാരത്തിനെടുക്കണമെന്ന് കോടതി കണ്ടെത്തുന്നു.

എ. 1973 ലെ ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയിലെ വകുപ്പ് 2(ഡബ്ലൂ എ) യിൽ നിർവചിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രകാരം ഒരു ഒരു കുറ്റാരോപിതന്റെ ജാമ്യാപേക്ഷയുടെ വിധിന്യായ ഘട്ടത്തിൽ 'ഇര'യുടെ വാദം കേൾക്കപ്പെടാൻ അർഹതയുണ്ടോ?

ബി. എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചപ്പോൾ പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ അവഗണിച്ചോ?

സി. അങ്ങനെയെങ്കിൽ, 10.02.2022 ലെ ഹൈക്കോടതി ഉത്തരവ് വ്യക്തമായും നിയമവിരുദ്ധവും, ഈ കോടതിയുടെ ഇടപെടൽ ആവശ്യപ്പെടുന്നതുമാണോ?

എ. ഇരയെ കേൾക്കാനുള്ള അവകാശം

16. സമീപകാലം വരെ, ക്രിമിനൽ നിയമത്തെ ഒരു ദ്വിമാന തലത്തിലായിരുന്നു കണ്ടിരുന്നത്. അതിൽ കോടതികൾക്ക് കുറ്റാരോപിതനും ഭരണകൂടവും തമ്മിലുള്ള

തർക്കങ്ങളിൽ തീർപ്പുകൽപ്പിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ 'ഇര'ക്ക് വിധിനിർണ്ണയ പ്രക്രിയയിൽ പങ്കാളിത്തമില്ലായിരുന്നു, കോടതിക്ക് പുറത്ത് ഒരു നിശബ്ദ കാഴ്ചക്കാരനായി ഇരിക്കേണ്ടി വന്നിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, 'കുറ്റകൃത്യം' തടയുന്നതിനും ശിക്ഷിക്കുന്നതിനുമുള്ള ക്രിമിനൽ നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥയുടെ തത്വങ്ങൾ 'ഇര'ക്ക് നേരെ പുറം തിരിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നുവെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞതോടെ, ഇരകളെ കേൾക്കാനും ക്രിമിനൽ നടപടികളിൽ പങ്കെടുക്കാനുമുള്ള അവകാശങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച നിയമശാസ്ത്രം ക്രിയാത്മകമായി വികസിക്കാൻ തുടങ്ങി.

17. അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിൽ, ഐക്യരാഷ്ട്രസഭയുടെ പൊതുസഭയുടെ 40/34 പ്രമേയം അംഗീകരിച്ച, 1985-ലെ ബേസിക് പ്രിൻസിപ്പൽസ് ഓഫ് ജസ്റ്റിസ് ഫോർ ദി വിക്ടിംസ് ഓഫ് ക്രൈം ആൻഡ് അഭ്യൂസ് ഓഫ് പവർ പ്രഖ്യാപനം, ഇരയെ അനുകൂലിക്കുന്ന പ്രസ്ഥാനത്തെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്നതിൽ ഒരു നാഴികക്കല്ലായിരുന്നു. കുറ്റവാളിയെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, പിടികൂടിയിട്ടുണ്ടോ, പ്രോസിക്യൂട്ട് ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ എന്നത് പരിഗണിക്കാതെയും കുറ്റവാളിയും 'ഇരയും' തമ്മിലുള്ള കുടുംബബന്ധം പരിഗണിക്കാതെയും, ഒരു രാജ്യത്തിനുള്ളിൽ ബാധകമായ ക്രിമിനൽ നിയമങ്ങൾ ലംഘിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രവൃത്തികളിലൂടെയോ വീഴ്ചകളിലൂടെയോ ദ്രോഹം, ശാരീരികമോ മാനസികമോ ആയ പരിക്ക്, വൈകാരിക ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ, സാമ്പത്തിക നഷ്ടം, മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ ലംഘനം എന്നിവ അനുഭവിച്ച ഒരാളെയാണ് പ്രഖ്യാപനം 'ഇര' എന്ന് നിർവചിച്ചത്. യൂറോപ്യൻ യൂണിയൻ പോലുള്ള മറ്റ് അന്താരാഷ്ട്ര സ്ഥാപനങ്ങളും വിവിധ ഉടമ്പടികളിലൂടെ[4] 'ഇരകളുടെ' അവകാശങ്ങൾ അനുവദിക്കുന്നതിലും സംരക്ഷിക്കുന്നതിലും വലിയ പുരോഗതി കൈവരിച്ചു.

18. മറ്റ് രാജ്യങ്ങളിൽ, അമേരിക്കൻ ഐക്യനാടുകളും ഈ വിഷയത്തിൽ രണ്ട് നിയമങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്, അതായത് (i) കുറ്റകൃത്യ ഇരകൾക്ക് നിയമസഹായം നൽകുന്ന 1984-ലെ ദി വിക്ടിംസ് ഓഫ് ക്രൈം ആക്ട്; (ii) 1990-ലെ ദി വിക്ടിംസ് റൈറ്റ്സ് ആൻഡ് റെസ്റ്റിറ്റ്യൂഷൻ ആക്ട്. ഇതിനെത്തുടർന്ന് ഹൗസ് ഓഫ് റെപ്രെസെന്റ്റീവ്സും

---

4 ദി പൊസിഷൻ ഓഫ് എ വിക്ടിം ഇൻ ദി ഫ്രെയിംവർക് ഓഫ് ക്രിമിനൽ ലോ ആൻഡ് പ്രൊസീജർ, കൗൺസിൽ ഓഫ് യൂറോപ്പ് കമ്മിറ്റി ഓഫ് മിനിസ്റ്റേഴ്സ് ഓഫ് മെമ്പർ സ്റ്റേറ്റ്സ്, 1985; സ്റ്റെങ്തേനിങ് വിക്ടിംസ് റൈറ്റ് ഇൻ ദി ഇ യു കമ്മ്യൂണിക്കേഷൻസ് ഫ്രം ദി കമ്മീഷൻ റ്റു ദി യൂറോപ്യൻ പാർലമെൻറ്, ദി കൗൺസിൽ, ദി എക്കണോമിക് ആൻഡ് സോഷ്യൽ കമ്മിറ്റി ആൻഡ് ദി കമ്മിറ്റി ഓഫ് റീസൺസ്, യൂറോപ്യൻ യൂണിയൻ, 2011, പ്രൊപ്പോസൽ ഫോർ എ ഡിറക്റ്റീവ് ഓഫ് ദി യൂറോപ്യൻ പാർലമെന്റ് ആൻഡ് ഓഫ് ദി കൗൺസിൽ എസ്റ്റാബ്ലിഷിങ് "മിനിമം സ്റ്റാൻഡേർഡ്സ് ഓൺ ദി റൈറ്റ്സ്, സപ്പോർട്ട് ആൻഡ് പ്രൊട്ടക്ഷൻ ഓഫ് വിക്ടിംസ് ഓഫ് ക്രൈം, യൂറോപ്യൻ യൂണിയൻ, 2011.

സെനറ്റും പാസാക്കിയ ഒരു നിയമത്തിലൂടെ രണ്ട് നിയമങ്ങളിലും അർത്ഥവത്തായ ഭേദഗതികളും റദ്ദാക്കലുകളും വരുത്തുകയും പുതിയ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. ഓസ്ട്രേലിയയിൽ, നിയമസഭ 2001-ലെ സൗത്ത് ഓസ്ട്രേലിയ വിക്ടിംസ് ഓഫ് ക്രൈം ആക്ട് പാസാക്കി. കാനഡയിൽ കനേഡിയൻ വിക്ടിംസ് ബില് ഓഫ് റൈറ്സ് ആക്ട് നിലവിൽ ഉണ്ട്. ഈ നിയമനിർമ്മാണങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗവും കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ 'ഇരയെ' ഉദാരമായി നിർവചിക്കുകയും അത്തരം ഇരകൾക്ക് വൈവിധ്യമാർന്ന അവകാശങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

19. ആഭ്യന്തരമായി, ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയിലെ സമീപകാല ഭേദഗതികൾ ഇന്ത്യൻ ക്രിമിനൽ നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥയിൽ ഇരയുടെ അവകാശങ്ങളെ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അത്തരം അവകാശങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം ഇന്ത്യൻ ലോ കമ്മീഷന്റെ 154-ാമത് റിപ്പോർട്ടിലാണ്, അതിൽ, നഷ്ടപരിഹാര പദ്ധതി പ്രകാരം ഇരയ്ക്ക് നഷ്ടപരിഹാര നീതി നൽകുന്നതിനെക്കുറിച്ചുള്ള സമൂലമായ ശുപാർശകൾ നൽകി. അതിനുശേഷം, 2003-ൽ ക്രിമിനൽ നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥയുടെ പരിഷ്കാരങ്ങൾക്കായുള്ള ഒരു കമ്മിറ്റി അതിന്റെ റിപ്പോർട്ടിൽ, ക്രിമിനൽ നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥയിൽ ജനങ്ങളുടെ നഷ്ടപ്പെട്ട വിശ്വാസം പുനഃസ്ഥാപിക്കുക എന്ന പൊതു ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിന് എല്ലാ ഭാഗങ്ങളും ഏകോപിപ്പിച്ച് പ്രവർത്തിക്കേണ്ട ഒരു ഏകീകൃത സംവിധാനം വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വഴികളും മാർഗങ്ങളും നിർദ്ദേശിച്ചു. ഇരയെയോ അല്ലെങ്കിൽ ഇരയ്ക്ക് വേണ്ടി ഹാജരാകുന്ന അഭിഭാഷകനെയോ "ഏഴ് വർഷം തടവോ അതിൽ കൂടുതലോ ശിക്ഷാർഹമായ കുറ്റങ്ങൾ ചുമത്തപ്പെടുന്ന എല്ലാ ക്രിമിനൽ നടപടികളിലും ഒരു കക്ഷിയായി ഉൾപ്പെടുത്താൻ" കമ്മിറ്റി ശുപാർശ ചെയ്തു.

20. ഇരയെ കോടതിയിൽ പ്രതിനിധീകരിക്കേണ്ട അഭിഭാഷകനെ തിരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള അവകാശം ഇരയ്ക്ക് ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നും, അതിനുള്ള സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി ഇല്ലാത്ത പക്ഷം, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവിൽ ഒരു അഭിഭാഷകനെ നൽകണമെന്നും ശുപാർശ ചെയ്തു. ക്രിമിനൽ വിചാരണയിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള ഇരയുടെ അവകാശവും അന്വേഷണത്തിന്റെ സ്ഥിതി അറിയാനും ആവശ്യമായ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കാനും ജാമ്യം അനുവദിക്കുമ്പോഴോ റദ്ദാക്കുമ്പോഴോ ഉൾപ്പെടെ ക്രിമിനൽ നടപടികളുടെ ഓരോ നിർണായക ഘട്ടത്തിലും വാദം കേൾക്കാനുമുള്ള അവകാശവും കമ്മിറ്റി അംഗീകരിച്ചു. ആവർത്തിച്ചുള്ള ജുഡീഷ്യൽ ഇടപെടലും, മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചത് പോലെ കാലാകാലങ്ങളിൽ നൽകിയ ശുപാർശകളും ചേർന്ന്, പാർലമെന്റിനെ 2008 ലെ ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത (ഭേദഗതി) നിയമം പ്രാബല്യത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ

പ്രേരിപ്പിച്ചു, ഇത് വകുപ്പ് 2 (ഡബ്ല്യു എ) പ്രകാരം 'ഇര' എന്നതിന്റെ നിർവചനം ഉൾപ്പെടുത്തുക മാത്രമല്ല, വിചാരണയുടെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിൽ അത്തരം ഇരകളുടെ വിവിധ അവകാശങ്ങൾ നിയമപരമായി അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

21. നിയമനിർമ്മാണമണ്ഡലം 'ഇര' എന്ന പദപ്രയോഗത്തിന് വിശാലവും വിപുലവുമായ ഒരു അർത്ഥം നൽകിയിട്ടുണ്ട് എന്നത് എടുത്തുപറയേണ്ടതാണ്. അത് പ്രകാരം "കുറ്റവാളിയുടെ മേൽ കുറ്റം ചുമത്തിയ പ്രവൃത്തിയുടെയോ വീഴ്ചയുടെയോ ഫലമായി എന്തെങ്കിലും നഷ്ടമോ പരിക്കോ അനുഭവിച്ച വ്യക്തി എന്നാണ് ഇത് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. "ഇര" എന്ന പദപ്രയോഗത്തിൽ അയാളുടെ അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ രക്ഷിതാവോ നിയമാനുസൃത അവകാശിയോ ഉൾപ്പെടുന്നു".

22. മല്ലികാർജുൻ കൊടഗലി *(*പരേതൻ*)* ***v.*** കർണാടക സംസ്ഥാനവും മറ്റുള്ളവരും[5] എന്ന കേസിൽ, ക്രിമിനൽ നടപടിക്രമങ്ങളിലെ വകുപ്പ് 372 പ്രകാരം അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള ഇരയുടെ അവകാശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോൾ, ക്രിമിനൽ നടപടികളിൽ ഇരകൾക്ക് മതിയായ പ്രാതിനിധ്യം നൽകേണ്ടതുണ്ടെന്ന് ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. വിമോചനവിധിക്കെതിരെ അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള ഇരയുടെ അവകാശം കോടതി അതിൽ സ്ഥിരീകരിച്ചു. മല്ലികാർജുൻ കൊടഗലിയിൽ, കോടതി പ്രധാനമായും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു നിയമ പ്രശ്നത്തെക്കുറിച്ചാണ് വിചിന്തനം ചെയ്തതെങ്കിലും, ഇന്നത്തെ സാഹചര്യത്തിൽ അതിൽ നടത്തിയ ചില നിരീക്ഷണങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കുന്നത് ഫലപ്രദമായിരിക്കും:

> "കോടതിമുറിയിലെ സുഖകരമല്ലാത്തതോ അല്ലെങ്കിൽ ഭാഗികമായി സുഖകരമല്ലാത്തതോ ആയ അന്തരീക്ഷത്തിൽ കോടതിയിൽ ആവർത്തിച്ച് ഹാജരാകുന്നതിലൂടെ രണ്ടാമതും ഇരയാക്കപ്പെടുന്ന സാഹചര്യമാണ് വിചാരണയിൽ സംഭവിക്കുന്നത്. കുറച്ചുകാലം മുമ്പ് വരെ, പ്രകോപനപരവും ഭയപ്പെടുത്തുന്നതുമായ ക്രോസ് വിസ്താരത്തിന്റെ രൂപത്തിലായിരുന്നു രണ്ടാമത് ഇരയാക്കപ്പെടുന്നത്, എന്നാൽ *1872* ലെ തെളിവ് നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളുടെ കൂടുതൽ മാനുഷിക വ്യാഖ്യാനം ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ ഇരയ്ക്ക്, പ്രത്യേകിച്ച് ലൈംഗിക കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ ഇരയ്ക്ക് വിചാരണ അൽപ്പം ആശ്വാസകരമാക്കി. ഇക്കാര്യത്തിൽ, ഇരകളുടെ അവകാശങ്ങൾ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ ജുഡീഷ്യറി

5 (2019) 2 SCC 752, 3 & 8

മുൻകൈയെടുത്തിട്ടുണ്ട്, പക്ഷേ ഇനിയും വളരെയധികം കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. ഇന്ന്, ഒരു കുറ്റാരോപിതന്റെ അവകാശങ്ങൾ പല കാര്യങ്ങളിലും ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ ഇരയുടെ അവകാശങ്ങളെക്കാൾ വളരെ കൂടുതലാണ്. ക്രിമിനൽ നടപടികൾ ഇരുവർക്കും നീതിയുക്തമാകുന്നതിന് ഇരുവരും നേരിടുന്ന പ്രശ്നങ്ങളും അവരുടെ അവകാശങ്ങളും സന്തുലിതമാക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. *[*ഗിരീഷ് കുമാർ സുനേജ *v.* സിബിഐ, *(2017) 14 SCC 809 : (2018) 1 SCC (Cri) 202]*.....

xxx

8. "ഇരകളുടെ അവകാശങ്ങളും, ഇരശാസ്ത്രവും, വികസിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു നിയമശാസ്ത്രമാണ്. നിശ്ചലമായി നിൽക്കുന്നതിനോ, പിന്നോട്ട് പോകുന്നതിനോ പകരം, ഒരു നല്ല ദിശയിലേക്ക് മുന്നോട്ട് പോകുന്നതാണ് ഏറ്റവും ഉചിതം. കുറ്റകൃത്യങ്ങളിൽ ഇരയായവർക്ക് പാർലമെന്റും ജുഡീഷ്യറിയും പ്രത്യേക അവകാശം നൽകിയിട്ടുണ്ട്, അവരുടെ ശബ്ദം കേൾക്കേണ്ടതുണ്ട്, ഇതിനകം കേട്ടിട്ടില്ലെങ്കിൽ, അത് വ്യക്തമായി കേൾക്കുന്നതിനായി അവരുടെ അവകാശം ഉയർന്ന തലത്തിലേക്ക് ഉയർത്തേണ്ടതുണ്ട്."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

23. ഭേദഗതി ചെയ്ത ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത പ്രകാരം ഇരയുടെ അവകാശങ്ങൾ സാരവത്തായതും നടപ്പിലാക്കാവുന്നതും മനുഷ്യാവകാശങ്ങളുടെ മറ്റൊരു വശവുമാണെന്ന് നിഷേധിക്കാനാവില്ല. അതിനാൽ, ഇരയുടെ അവകാശത്തെ ഫലപ്രദമല്ലാത്തതായി പരിമിതപ്പെടുത്തി വ്യാഖ്യാനിക്കാനോ വിശേഷിപ്പിക്കാനോ കഴിയില്ല. ഈ അവകാശങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും സ്വതന്ത്രവും, താരതമ്യപ്പെടുത്താനാവാത്തതും, ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിത പ്രകാരം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അവകാശങ്ങൾക്ക് അനുബന്ധമോ സഹായകമോ അല്ലെന്ന് കോടതി ആവർത്തിക്കുന്നു. അതിനാൽ, നടപടിക്രമങ്ങളിൽ 'സംസ്ഥാനം' എന്നതിന്റെ സാന്നിധ്യം കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ 'ഇര'യുടെ വാദം കേൾക്കുന്നതിന് തുല്യമല്ല.

24. ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയിൽ വ്യക്തമാക്കിയ അർത്ഥത്തിലുള്ള ഒരു 'ഇര'യോട് നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള തന്റെ അവകാശം സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് വിചാരണ ആരംഭിക്കുന്നത് വരെ കാത്തിരിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടാൻ കഴിയില്ല. ഒരു കുറ്റകൃത്യം നടന്നതിന് ശേഷമുള്ള ഓരോ ഘട്ടത്തിലും അവന്റെ /അവളുടെ വാദം കേൾക്കാനുള്ള അവകാശം നിയമപരമായി നിക്ഷിപ്തമാണ്. അത്തരമൊരു 'ഇര'ക്ക് അന്വേഷണ ഘട്ടം മുതൽ ഒരു അപ്പീലിലോ റിവിഷനിലോ നടപടികൾ അവസാനിക്കുന്നതുവരെ പങ്കെടുക്കാൻ അനിയന്ത്രിതമായ അവകാശങ്ങളുണ്ട്. ക്രിമിനൽ നിയമശാസ്ത്രത്തിൽ 'ഇര', 'അന്യായക്കാരൻ/വിവരദാതാവ്' എന്നീ പദങ്ങൾക്ക് രണ്ട് വ്യത്യസ്ത അർത്ഥങ്ങളാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കാൻ കോടതി ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അന്യായക്കാരനോ വിവരദാതാവോ എല്ലായ്പ്പോഴും ഒരു 'ഇര' ആയിരിക്കണമെന്നില്ല, കാരണം കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ച് അപരിചിതനായ ഒരാൾക്ക് പോലും 'വിവരദാതാവ്' ആകാം, അതുപോലെ, ഒരു 'ഇര' ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തിൽ അന്യായക്കാരനോ വിവരദാതാവോ ആകണമെന്നില്ല.

25. മുകളിൽ പറഞ്ഞ പ്രസ്താവനകളെ, ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്ന സമയത്ത് ഇരയെ കേൾക്കാൻ നിയമപരമായി ബാധ്യതപ്പെടുത്തുന്ന 1989 ലെ ഷെഡ്യൂൾഡ് കാസ്റ്റ് ആൻഡ് ഷെഡ്യൂൾഡ് ട്രൈബ്സ് (പ്രിവൻഷൻ ഓഫ് അട്രോസിറ്റീസ്) ആക്ട് പോലുള്ള പ്രത്യേക നിയമങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ചില നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥകളുമായി കൂട്ടിക്കുഴയ്ക്കരുത്. പകരം, ഒന്നാമതായി, നിരന്തരം വികസിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇന്ത്യൻ നിയമശാസ്ത്രം, ഹീനമായ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന കേസുകളിൽ പ്രത്യേകിച്ചും, ഇരകളുടെ വാദം കേൾക്കാനുള്ള അവകാശം കൂടുതലായി അംഗീകരിക്കുന്നു; രണ്ടാമതായി, ഒരു ക്രിമിനൽ നടപടിക്രമത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ഇരകൾ തന്നെ മുന്നോട്ട് വന്നാൽ, അവർക്ക് നീതിയുക്തവും ഫലപ്രദവുമായ വാദം കേൾക്കാനുള്ള അവസരം നൽകണം എന്നിവയാണ് ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടേണ്ടത്. വിമോചന വിധിക്കെതിരെ അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അവകാശത്തോടൊപ്പം, ജാമ്യാപേക്ഷ തീരുമാനിക്കുന്ന സമയത്ത് വാദം കേൾക്കാനുള്ള അവകാശവും ഇല്ലെങ്കിൽ, അത് ഗുരുതരമായ നീതിഭംഗത്തിന് കാരണമായേക്കാം. ന്യായമായ പരാതികൾ ഉള്ളപ്പോൾ, ഇരകൾ നടപടികൾ ദൂരെ നിന്ന് വീക്ഷിക്കുമെന്ന് തീർച്ചയായും പ്രതീക്ഷിക്കാനാവില്ല. അനീതി ഉണ്ടാകുന്നതിന് മുമ്പ് നീതി നടപ്പാക്കുക എന്നത് ഒരു കോടതിയുടെ പവിത്രമായ കടമയാണ്.

26. നിലവിലെ കേസിലേക്ക് കടക്കുമ്പോൾ, ഇരകളുടെ അവകാശം പരിഗണിക്കുന്നതിൽ ഹൈക്കോടതി പരാജയപ്പെട്ടതിലുള്ള കോടതിയുടെ നിരാശ

പ്രകടിപ്പിക്കാൻ കോടതി നിർബന്ധിതരാകുന്നു. 2021 ലെ എഫ്ഐആർ നമ്പർ 219 ലെ അന്യായക്കാരനും നിലവിലെ അപ്പീൽവാദികളും 03.10.2021 ലെ സംഭവത്തിൽ ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ട കർഷകരുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കളാണെന്ന് എടുത്തുപറയേണ്ടതാണ്. 'ഇരകളുടെ' അഭിഭാഷകൻ ഓൺലൈൻ നടപടിക്രമങ്ങളിൽ നിന്ന് വിച്ഛേദിക്കപ്പെട്ടുവെന്നും ഹൈക്കോടതിയിൽ ഫലപ്രദമായ വാദങ്ങൾ നൽകാൻ കഴിഞ്ഞില്ല എന്നും അപ്പീൽവാദികളുടെ അഭിഭാഷകൻ സ്വീകരിച്ച പ്രത്യേക നിലപാട് എതിർകക്ഷികൾ എതിർത്തിട്ടില്ല. അതിനുശേഷം, 'ഇരകൾക്ക്' നടപടികളിൽ പങ്കെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെന്ന് ചൂണ്ടിക്കാട്ടി വീണ്ടും വിചാരണ ആവശ്യപ്പെട്ടുക്കൊണ്ട് ഒരു അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ചുവെങ്കിലും, എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം അനുവദിക്കുമ്പോൾ ഹൈക്കോടതി അത് പരിഗണിച്ചില്ലെന്ന് തോന്നുന്നു.

27. അതിനാൽ, (എ) എന്ന ചോദ്യത്തിന് കോടതി അനുകൂലമായ മറുപടി നൽകുന്നു, കൂടാതെ ഈ കേസിൽ, എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്ന സമയത്ത് 'ഇരകൾക്ക്' നീതിയുക്തവും ഫലപ്രദവുമായ വാദം കേൾക്കൽ നിഷേധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് കോടതി വിശ്വസിക്കുന്നു.

<u>ബി. ഹൈക്കോടതി പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ അവഗണിച്ചോ:</u>

28. തുടക്കത്തിൽ തന്നെ, ക്രിമിനൽ നടപടി നിയമസംഹിതയുടെ വകുപ്പ് 439 പ്രകാരം ജാമ്യം നൽകാനുള്ള അധികാരം വിശാലമായ ഒന്നാണെന്ന് കോടതി വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഒരു ഹൈക്കോടതിക്കോ സെഷൻസ് കോടതിക്കോ, ജാമ്യാപേക്ഷ തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ ഗണ്യമായ വിവേചനാധികാരം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ഈ കോടതി പലതവണ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ളതുപോലെ, ഈ വിവേചനാധികാരം അനിയന്ത്രിതമല്ല. നേരെമറിച്ച്, ഹൈക്കോടതിയോ സെഷൻസ് കോടതിയോ നീതിന്യായപരമായ മനസ്സ് പ്രയോഗിച്ച ശേഷം സുസ്ഥാപിതമായ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് നിശ്ചിതമായോ യാന്ത്രികമായോ അല്ലാതെ ജാമ്യം അനുവദിക്കണം.

29. സാധാരണയായി, കീഴ്ക്കോടതി ജാമ്യം അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള ഏതൊരു ഉത്തരവിലും ഇടപെടുന്നതിൽ ഈ കോടതി മന്ദഗതിയിലായിരിക്കും. എന്നിരുന്നാലും, അത്തരമൊരു

ഉത്തരവ് നിയമവിരുദ്ധമോ ന്യായരഹിതമോ[6] ആണെന്നോ അല്ലെങ്കിൽ ജാമ്യ ഉത്തരവ്[7] ദുർബലമാക്കുന്ന അപ്രസക്തമായ വിഷയങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണെന്നോ കണ്ടെത്തിയാൽ, അപ്പീൽ കോടതിക്ക് അത് റദ്ദാക്കാനുള്ള അധികാരം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ജാമ്യം റദ്ദാക്കുകയും ചെയ്യും. കുറ്റാരോപിതർക്കെതിരായ പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങളും പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ തെളിവുകളും അവഗണിച്ചു എന്ന അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഈ കോടതി കുറ്റാരോപിതർക്ക് അനുവദിച്ച ജാമ്യം റദ്ദാക്കിയ കൻവർ സിംഗ് മീണ ***v.*** രാജസ്ഥാൻ സംസ്ഥാനം[8] എന്ന കേസിൽ ഉൾപ്പെടെ, ഈ നിയമ നിലപാട് സ്ഥിരമായി ആവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> *"10....* ഓരോ ക്രിമിനൽ കേസിലും അതിന്റേതായ പ്രത്യേക വസ്തുതാപരമായ സാഹചര്യം ആണുള്ളത്, അതിനാൽ, ഒരു പ്രത്യേക കേസുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പ്രത്യേകമായ ചില കാരണങ്ങൾ കോടതി കണക്കിലെടുക്കേണ്ടി വന്നേക്കാം. കുറ്റാരോപിതനെതിരെ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ കേസ് ഉണ്ടോ എന്ന് മാത്രമേ കോടതിക്ക് അഭിപ്രായപ്പെടാൻ കഴിയൂ. പോലീസ് ശേഖരിച്ച തെളിവുകൾ കോടതി സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിച്ച് അതേക്കുറിച്ച് അഭിപ്രായം പറയാൻ പാടില്ല. തെളിവുകളുടെ ഇത്തരം വിലയിരുത്തലുകളും അകാല പരാമർശങ്ങളും കുറ്റാരോപിതന് നീതിയുക്തമായ വിചാരണ നിഷേധിക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ട്..... ജാമ്യം നൽകുന്ന ഉത്തരവിൽ ഗുരുതരമായ ബലഹീനതകൾ ഉണ്ടാകുകയും അത് നീതി നിഷേധിക്കപ്പെടുന്നതിന് കാരണമാവുകയും ചെയ്യുന്ന കേസുകളിൽ പോലും ഹൈക്കോടതിക്കോ സെഷൻസ് കോടതിക്കോ ജാമ്യം റദ്ദാക്കാൻ കഴിയും. കുറ്റാരോപിതന്റെ പങ്കാളിത്തം പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ സൂചിപ്പിക്കുന്ന പ്രസക്തമായ തെളിവുകൾ ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്ന കോടതി അവഗണിക്കുകയോ കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം നൽകുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയവുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലാത്ത അപ്രസക്തമായ തെളിവുകൾ കണക്കിലെടുക്കുകയോ ചെയ്താൽ, ഹൈക്കോടതിയോ സെഷൻസ് കോടതിയോ ജാമ്യം റദ്ദാക്കുന്നത് ന്യായീകരിക്കാവുന്നതാണ്. ജാമ്യം നൽകാനുള്ള അധികാരത്തിന് അടിസ്ഥാനമായ അംഗീകൃത തത്വങ്ങൾക്ക് വിരുദ്ധമാണ് ഇത്തരം ഉത്തരവുകൾ. ജൂഡീഷ്യൽ പിഴവിലേക്ക് നയിക്കുന്ന തരത്തിൽ ഈ ഉത്തരവുകൾ നിയമപരമായി അസാധുവായതും ദുർബലവുമാണ്, കൂടാതെ തെളിവുകൾ നശിപ്പിക്കാനുള്ള

---

6 പുരാൻ v. റാംബിലാസും മറ്റൊരാളും, (2001) 6 SCC 338, 10

7 നരേന്ദ്ര കെ. അമിൻ (ഡോ.) v. ഗുജറാത്ത് സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും, (2008) 13 SCC 584, 25

8 (2012) 12 SCC 180, 10

കുറ്റാരോപിതന്റെ പ്രവണത, നീതി നടത്തിപ്പിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാനുള്ള പ്രവണത തുടങ്ങിയവയുടെ അഭാവം ജാമ്യം റദ്ദാക്കുന്നതിൽ നിന്ന് കോടതിയെ തടയില്ല. ഹീനമായ കുറ്റകൃത്യങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ട കുറ്റാരോപിതരെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നതിലൂടെ ആത്യന്തികമായി പ്രോസിക്യൂഷൻ കേസ് ദുർബലപ്പെടുത്തുന്നതിനും സമൂഹത്തിൽ പ്രതികൂല സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നതിനും കാരണമാകുന്നതിനാൽ ഹൈക്കോടതിയോ സെഷൻസ് കോടതിയോ അത്തരം ജാമ്യ ഉത്തരവുകൾ റദ്ദാക്കാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. ഈ കോടതിയുടെ അധികാരങ്ങൾ വളരെ വിശാലമാണെങ്കിലും, ജാമ്യം നൽകുന്നതിനോ റദ്ദാക്കുന്നതിനോ ഉള്ള കാര്യത്തിൽ ഈ കോടതി മുകളിൽ പറഞ്ഞ തത്വങ്ങളാൽ നയിക്കപ്പെടുന്നുവെന്ന് പറയേണ്ടതില്ല."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

30. ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ ഒരു കോടതി മനസ്സിൽ വയ്ക്കേണ്ട തത്വങ്ങൾ ഈ ഘട്ടത്തിൽ പുനഃപരിശോധിക്കുന്നത് ഗുണം ചെയ്യും. പ്രശാന്ത കുമാർ സർക്കാർ ***v.*** ആഷിസ് ചാറ്റർജിയും മറ്റൊരാളും[9] എന്ന കേസിൽ, നിരവധി മുൻകാലവിധിപ്രമാണങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്ത ശേഷം, ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കി:

"9... എന്നിരുന്നാലും, ഈ കോടതിയുടെ നിരവധി തീരുമാനങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട്, വിവേകപൂർവ്വം, ജാഗ്രതയോടെ, കർശനമായി വിവേചനാധികാരം പ്രയോഗിക്കാൻ ഹൈക്കോടതിക്ക് ഒരുപോലെ ഉത്തരവാദിത്തമുണ്ട്. മറ്റ് സാഹചര്യങ്ങൾക്കൊപ്പം, ജാമ്യാപേക്ഷ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ മനസ്സിൽ വയ്ക്കേണ്ട ഘടകങ്ങൾ ഇവയാണെന്ന് നന്നായി ബോധ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്:

(i) കുറ്റാരോപിതൻ കുറ്റം ചെയ്തുവെന്ന് വിശ്വസിക്കാൻ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ എന്തെങ്കിലും കാരണമോ ന്യായമായ അടിസ്ഥാനമോ ഉണ്ടോ;

(ii) കുറ്റാരോപണത്തിന്റെ സ്വഭാവവും ഗൗരവവും;

(iii) കുറ്റം തെളിയിക്കപ്പെട്ടാൽ ശിക്ഷയുടെ കാഠിന്യം;

9 (2010) 14 SCC 496, 9 & 10

(iv) ജാമ്യത്തിൽ വിട്ടാൽ കുറ്റാരോപിതൻ ഒളിച്ചോടുകയോ ഓടിപ്പോകുകയോ ചെയ്യാനുള്ള സാധ്യത**;**

(v) കുറ്റാരോപിതന്റെ സ്വഭാവം**,** പെരുമാറ്റം**,** മാർഗ്ഗങ്ങൾ**,** പദവി**,** സ്ഥാനം**;**

(vi) കുറ്റകൃത്യം ആവർത്തിക്കാനുള്ള സാധ്യത**;**

(vii) സാക്ഷികളെ സ്വാധീനിക്കുമെന്ന ന്യായമായ സംശയം**;**

(viii) ജാമ്യം നൽകുന്നതിലൂടെ നീതി നിഷേധിക്കപ്പെടാനുള്ള സാധ്യത**.**

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

31. പ്രശാന്ത കുമാർ സർക്കാരിലെ കോടതി തുടർന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

"10. ഹൈക്കോടതി ഈ പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ പരിഗണിക്കാതെ യാന്ത്രികമായി ജാമ്യം അനുവദിച്ചാൽ**,** മനസ്സ് പ്രയോഗിക്കാത്തതിനാൽ പ്രസ്തുത ഉത്തരവിൽ പിഴവ് സംഭവിക്കുകയും അത് നിയമവിരുദ്ധമാക്കുകയും ചെയ്യുമെന്ന് വ്യക്തമാണ്**.** മസ്രൂരിൽ ***[(2009) 14 SCC 286 : (2010) 1 SCC (Cri) 1368],*** ഞങ്ങളിൽ ഒരാൾ ***(D.K.*** ജെയിൻ**,** ***J.)*** അംഗമായിരുന്ന ഈ കോടതിയുടെ ഒരു ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച്**,** ഇനിപ്പറയുന്ന രീതിയിൽ നിരീക്ഷിച്ചു**:** ***(SCC*** പേജ് ***290,*** ഖണ്ഡിക ***13)***

"13. ... ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ, കുറ്റാരോപിതന് ദോഷകരമാകാവുന്ന തെളിവുകളുടെയും കേസിന്റെ മെറിറ്റിനെ ബാധിക്കുന്ന വിശദമായ കാരണങ്ങളും വിശദമായി പരിശോധിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കേണ്ടതാണ്, എന്നാൽ അത്തരം ഉത്തരവിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് കുറ്റാരോപിതൻ ഗുരുതരമായ കുറ്റകൃത്യം ചെയ്തതായി ആരോപിക്കപ്പെടുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ, പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ ജാമ്യം അനുവദിച്ചതിന്റെ കാരണങ്ങൾ സൂചിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

32. നീരു യാദവ് v. യു.പി. സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും[10], അനിൽ കുമാർ യാദവ് v. സംസ്ഥാനവും (എൻ.സി.ടി. ഡൽഹി) മറ്റൊരാളും[11], മഹിപാൽ v. രാജേഷ് കുമാറും മറ്റൊരാളും[12] എന്നീ കേസുകളിലെ സമീപകാല വിധിന്യായങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ, തുടർന്നുള്ള നിരവധി തീരുമാനങ്ങളിൽ മേൽപരാമർശിച്ച തത്വങ്ങൾ സ്ഥിരീകരിക്കുകയും പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

33. നിലവിലുള്ള കേസ് കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനുമുമ്പ്, ഒരു കോടതി ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ, ആരംഭ ഘട്ടത്തിൽ പ്രസക്തമല്ലാത്തതിനാൽ തെളിവുകളുടെ വിശദമായ വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നതിൽ നിന്നോ തെളിവുകളുടെ വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നതിൽ നിന്നോ വിട്ടുനിൽക്കണമെന്ന് കോടതി ഊന്നി പറയുന്നു. കുറ്റാരോപിതൻ കുറ്റം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ അതോ കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ തീവ്രത എത്രയാണെന്നോ എന്നതുൾപ്പെടെയുള്ള ന്യായമായ അടിസ്ഥാനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ ഉള്ള പ്രശ്നങ്ങൾ കോടതിക്ക് പരിശോധിക്കാമെങ്കിലും, പ്രോസിക്യൂഷന്റെയോ പ്രതിഭാഗത്തിന്റെയോ കേസിനെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ള തരത്തിൽ കേസിന്റെ ഗുണാഗുണങ്ങൾ പരിശോധിക്കുന്നത് അഭികാമ്യമല്ല. അതുകൊണ്ട്, കേസിന്റെ മെറിറ്റുകൾ കോടതി പരിഗണിച്ചിട്ടില്ലെന്നും ഈ കേസിൽ എസ്ഐടി ശേഖരിച്ച തെളിവുകളെക്കുറിച്ച് അഭിപ്രായം പറയാൻ കോടതി ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെന്നും വ്യക്തമാക്കുന്നത് ഉചിതമാണെന്ന് കരുതുന്നു.

34. അപവദിത ഉത്തരവിന്റെ 25-ാം ഖണ്ഡികയിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്ന ഹൈക്കോടതിയുടെ നിലപാട് ഇനി കോടതി ചുരുക്കത്തി സൂചിപ്പിക്കുന്നു, അത് ഇപ്രകാരമാണ്:

> "കേസിന്റെ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും മൊത്തത്തിൽ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, എഫ്.ഐ.ആർ പ്രകാരം, പ്രതിഷേധക്കാരെ കൊലപ്പെടുത്തിയ വെടിവയ്പ്പ് നടത്തിയത് അപേക്ഷകനാണെന്ന് തെളിയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്, എന്നാൽ അന്വേഷണത്തിൽ, മരിച്ചവരുടെയോ പരിക്കേറ്റവരുടെയോ ശരീരത്തിൽ അത്തരം

10 (2014) 16 SCC 508, 11
11 (2018) 12 SCC 129, 17 & 18
12 (2020) 2 SCC 118, 13

മുറിവുകൾ കണ്ടെത്തിയില്ല. അതിനുശേഷം, പ്രതിഷേധക്കാരെ ഇടിച്ചു വീഴ്ത്താൻ അപേക്ഷകൻ വാഹനത്തിന്റെ ഡ്രൈവറെ പ്രകോപിപ്പിച്ചുവെന്ന് പ്രോസിക്യൂഷൻ ആരോപിച്ചു, എന്നിരുന്നാലും, വാഹനത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ഡ്രൈവർ അടക്കം മറ്റ് രണ്ട് പേരെയും പ്രതിഷേധക്കാർ കൊലപ്പെടുത്തി. അന്വേഷണത്തിനിടെ അപേക്ഷകന് നോട്ടീസ് നൽകിയതും അദ്ദേഹം അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ മുമ്പാകെ ഹാജരായതും കൂടുതൽ തെളിവാണ്. കുറ്റപത്രം ഇതിനകം സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് എന്നതിന്റെ തെളിവാണിത്. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, അപേക്ഷകന് ജാമ്യത്തിൽ പുറത്തിറങ്ങാൻ അർഹതയുണ്ടെന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു."

35. ജാമ്യം നൽകണോ വേണ്ടയോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ കോടതിയുടെ വിവേചനാധികാരത്തെ പരമ്പരാഗതമായി നിയന്ത്രിക്കുന്ന മുകളിൽ വിവരിച്ച തത്വങ്ങൾ ഹൈക്കോടതി പൂർണ്ണമായും മറന്നു എന്ന അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകന്റെ അഭിപ്രായത്തോട് കോടതി യോജിക്കുന്നു. കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ സ്വഭാവവും തീവ്രതയും; കുറ്റം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടാലുള്ള ശിക്ഷയുടെ കാഠിന്യം; കുറ്റാരോപിതന്റെയോ ഇരകളുടെയോ പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങൾ; കുറ്റാരോപിതൻ രക്ഷപ്പെടാനുള്ള സാധ്യത; തെളിവുകൾ നശിപ്പിക്കാനും സാക്ഷികളെ സ്വാധീനിക്കാനുമുള്ള സാധ്യത, അയാളുടെ മോചനം വിചാരണയിലും സമൂഹത്തിലും ഉണ്ടാക്കിയേക്കാവുന്ന ആഘാതം തുടങ്ങിയ വശങ്ങൾ പരിശോധിക്കുന്നതിനുപകരം; ഹൈക്കോടതി രേഖയിലുള്ള തെളിവുകൾ മാത്രം സ്വീകരിക്കുകയും മെറിറ്റുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കേസ് തീരുമാനിക്കാൻ മുമ്പോട്ട് പോവുകയും ചെയ്തു.

36. ഹൈക്കോടതി നിരവധി അപ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുകയും, അതേസമയം തന്നെ ജൂഡീഷ്യൽ മുൻകാലവിധിപ്രമാണങ്ങളും ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളും അവഗണിക്കുകയും ചെയ്തു. ഒരു എഫ്ഐആറിനെ സംഭവങ്ങളുടെ ഒരു വിജ്ഞാനകോശമായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് നിരവധി തവണ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. കുറ്റാരോപിതൻ തോക്ക് ഉപയോഗിച്ചുവെന്ന എഫ്ഐആറിലെ ആരോപണങ്ങൾക്കും തുടർന്നുള്ള പോസ്റ്റ്മോർട്ടം റിപ്പോർട്ടുകൾക്കും ഇഞ്ചുറി റിപ്പോർട്ടുകൾക്കും പരിമിതമായ പ്രസക്തിയുണ്ടെങ്കിലും, അവയ്ക്ക് അനാവശ്യ പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ട നിയമപരമായ ആവശ്യമില്ല. മാത്രമല്ല, വിചാരണ ഇതുവരെ ആരംഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു കേസിന്റെ മെറിറ്റിനെക്കുറിച്ചുള്ള നിരീക്ഷണങ്ങൾ വിചാരണ നടപടികളുടെ ഫലത്തെ സ്വാധീനിക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ട്.

37. ഈ ഘടകങ്ങളെല്ലാം മനസ്സിൽ വെച്ചുകൊണ്ട്, (ബി) ചോദ്യത്തിന് കോടതി നിസ്സംശയം അനുകൂലമായി ഉത്തരം നൽകുന്നു. ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഉത്തരവ് പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങളുമായി പൊരുത്തപ്പെടുന്നില്ലെന്ന് കരുതുന്നു.

<u>സി. ഈ കോടതിയുടെ ഇടപെടൽ ആവശ്യമുണ്ടോ:</u>

മുകളിലുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ (എ), (ബി) എന്നിവയിലെ കണ്ടെത്തലുകളുടെ സ്വാഭാവികവും യുക്തിസഹവുമായ അനന്തരഫലമെന്ന നിലയിൽ, 2022 ഫെബ്രുവരി 10 ന് അപവദിത ഹൈക്കോടതി ഉത്തരവ് (2022 ഫെബ്രുവരി 14 ന് തിരുത്തിയത്) നിലനിർത്താൻ കഴിയില്ല, അത് റദ്ദാക്കണം. അതനുസരിച്ച് ഉത്തരവിടുന്നു.

39. അതിന്റെ തുടർച്ചയായി, എതിർകക്ഷി/കുറ്റാരോപിതന്റെ ജാമ്യ ബോണ്ടുകൾ റദ്ദാക്കുകയും ഒരു ആഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ കീഴടങ്ങാൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

40. അങ്ങനെ വിധിച്ചുവെന്നിരിക്കെ, എതിർകക്ഷി-കുറ്റാരോപിതന്റെ ജാമ്യം റദ്ദാക്കുന്നത് ജാമ്യം തേടാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവകാശം അനിശ്ചിതമായി നിഷേധിക്കുന്നതായി വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടുമെന്ന വാദം കോടതിക്ക് അവഗണിക്കാൻ കഴിയില്ല. ശിക്ഷാ നിയമത്തിലെ കർശനമായ വ്യവസ്ഥകളോ കുറ്റകൃത്യത്തിന്റെ ഗൗരവമോ പരിഗണിക്കാതെ, തടവിൽ നിന്ന് മോചനം തേടുന്നതിന്റെ നിയമസാധുതയെ വീണ്ടും വീണ്ടും അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ള കേസ് നിയമത്തിന്റെ സമ്പത്തിനെക്കുറിച്ച് വിശദമായി പറയേണ്ടതില്ല. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, കുറ്റം തെളിയിക്കപ്പെടുന്നതുവരെ ഒരാൾ നിരപരാധിയാണെന്ന് നിയമം അനുമാനിക്കുമ്പോൾ പ്രത്യേകിച്ചും ഒരു കുറ്റാരോപിതനെയും വിചാരണ വരെ അനന്തമായി തടങ്കലിൽ വയ്ക്കാൻ കഴിയില്ല. 1967 ലെ അൺലോഫുൾ ആക്റ്റിവിറ്റീസ് (പ്രിവൻഷൻ) ആക്ട് പോലുള്ള കേസുകളിൽ ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിനെ നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥകൾ വ്യക്തമായി തടയുന്നിടത്ത് പോലും, ന്യായമായ ഒരു നീണ്ട കാലയളവ് തടവിലാക്കപ്പെട്ടതിന് ശേഷമോ, മറ്റേതെങ്കിലും സാധുവായ കാരണത്താലോ, അത്തരം കർശനമായ വ്യവസ്ഥകളിൽ അയവ് വരുമെന്നും ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 21 പ്രകാരം ഉറപ്പുനൽകുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുള്ള അവകാശത്തിന് അപ്പുറത്തേക്ക് കടക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നും ഈ കോടതി വ്യക്തമായി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട് (യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ ***v.*** കെ.എ. നജീബ്, ***(2021) 3 SCC 713, 15 & 17*** കാണുക).

41. അതിനാൽ, (i) ജാമ്യം അനുവദിക്കുന്നതിൽ അപ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയത്; (ii) കേസിന്റെ മെറിറ്റുകളിൽ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി അതിന്റെ അധികാരിത മറികടന്നത്; (iii) നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള ഇരകളുടെ അവകാശം നിഷേധിച്ചത്; (iv) എതിർകക്ഷി/കുറ്റാരോപിതന് ജാമ്യം നൽകുന്നതിൽ ഹൈക്കോടതി കാണിക്കുന്ന തിടുക്കം; തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങൾ കാരണം, എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന് പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി ജാമ്യം നേടാനുള്ള നിയമപരമായ അവകാശം നഷ്ടപ്പെടുത്താതെ തന്നെ ജാമ്യം റദ്ദാക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് കോടതി കരുതുന്നു.

42. ഈ കോടതി ജാമ്യം റദ്ദാക്കുന്നത് വിചാരണ അവസാനിക്കുന്നതുവരെ പ്രതിക്ക് ജാമ്യം നിഷേധിക്കുന്നതിന് തുല്യമാകുമെന്ന എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന്റെ അഭിഭാഷകന്റെ മനസ്സിലുള്ള ആശങ്ക ഇല്ലാതാക്കാൻ കോടതി ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

43. വിചാരണ പൂർത്തിയാകും വരെ ജാമ്യം തേടാനുള്ള കുറ്റാരോപിതന്റെ അവകാശം കവർന്നെടുക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്നും, 'ഇര'ക്കോ സംസ്ഥാനത്തിനോ അത്തരമൊരു അഭ്യർത്ഥന എതിർക്കാനുള്ള അവകാശം നിഷേധിക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്നും ഉറപ്പാക്കേണ്ടത് ഈ കോടതിയുടെ ചുമതലയാണ്. ഇതുപോലുള്ള ഒരു സാഹചര്യത്തിൽ, ഇരു വിഭാഗത്തിന്റെയും അവകാശങ്ങൾ സന്തുലിതമാക്കുന്നതിനായി, ഈ കോടതി കേസ് (കാര്യങ്ങൾ) വീണ്ടും പരിഗണിക്കുന്നതിനായി ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് തിരികെ അയയ്ക്കുന്നു[13]. എതിർകക്ഷി–കുറ്റാരോപിതന്റെ ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ ന്യായമായും, നിഷ്പക്ഷമായും, നിസ്സംഗമായും പുതിയ വിധിന്യായം പ്രസ്താവിക്കുന്നതിനായി ഈ കേസ് ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് അയയ്ക്കുന്നതിലൂടെയും, ഈ ഉത്തരവിന്റെ 30, 31 ഖണ്ഡികകളിൽ വിശദീകരിച്ചിരിക്കുന്ന തീർപ്പാക്കിയ ഘടകങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുന്നതിലൂടെയും നീതിയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റപ്പെടുമെന്ന് കോടതി കരുതുന്നു.

44. ജാമ്യാപേക്ഷയിൽ ഇരകൾക്കും വാദം കേൾക്കാൻ മതിയായ അവസരം നൽകിയതിനുശേഷവും, മെറിറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനമെടുക്കും. ഇരകൾക്ക് ഒരു സ്വകാര്യ അഭിഭാഷകന്റെ സേവനം ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ,

---

13 നരേഷ് പാൽ സിംഗ് v. രാജ് കരണം മറ്റൊരാളും, (1999) 9 SCC 104, 2; ബ്രിജ് നന്ദൻ ജയ്സ്വാൾ v. മുന്ന എന്ന മുന്ന ജയ്സ്വാളും മറ്റൊരാളും, (2009) 1 SCC 678, 12 & 13; ഹരി ഓം യാദവ് v. ദിനേശ് സിംഗ് ജാട്ടും മറ്റൊരാളും, 2013 SCC ഓൺലൈൻ SC 610, 6

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവിൽ, നിയമ ക്രിമിനൽ നിയമത്തിൽ മതിയായ പരിചയമുള്ള ഒരു നിയമ സഹായത്തിനായി നിയുക്തനാക്കപ്പെട്ട അഭിഭാഷകനെ അവർക്ക് നൽകേണ്ടത് ഹൈക്കോടതിയുടെ കടമയാണ്.

45. അവസാനമായി, 26.10.2021-ലെ റിട്ട് ഹർജി (ക്രിമിനൽ) നമ്പർ 426/2021-ലെ ഈ കോടതിയുടെ ഉത്തരവിന്റെയും, 10.03.2022-ലെ സംഭവവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അപ്പീൽവാദികളുടെ ആരോപണങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത്, മുകളിൽ പറഞ്ഞ സംഭവം ആരോപിക്കപ്പെട്ട രീതിയിലാണ് സംഭവിച്ചതെങ്കിൽ, ദൃക്സാക്ഷികളുടെയോ പരിക്കേറ്റ സാക്ഷികളുടെയോ ജീവനും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും സ്വത്തുക്കൾക്കും അതുപോലെ മരിച്ചവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്കും മതിയായ സംരക്ഷണം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് സംസ്ഥാന അധികാരികൾക്ക് ഉള്ള ആഹ്വാനമായി ഇത് വർത്തിക്കണമെന്ന് കോടതി കരുതുന്നു.

<u>തീരുമാനം</u>

46. 10.02.2022-ലെ (14.2.2022-ൽ തിരുത്തിയത്) അപവദിത ഉത്തരവ് കോടതി റദ്ദാക്കുകയും, വിഷയം ഹൈക്കോടതിയിലേക്ക് തിരികെ അയയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മുകളിലുള്ള ഖണ്ഡിക 39-ൽ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ ഒന്നാം എതിർകക്ഷി കീഴടങ്ങുകയും അദ്ദേഹത്തെ കസ്റ്റഡിയിലെടുക്കുകയും വേണം. വസ്തുതകളെക്കുറിച്ചോ മെറിറ്റുകളെക്കുറിച്ചോ കോടതി ഒരു അഭിപ്രായവും പ്രകടിപ്പിക്കുകയോ എല്ലാ നിയമപ്രശ്നങ്ങളും ഹൈക്കോടതിയുടെ പരിഗണനയ്ക്കും തീരുമാനത്തിനുമായി വിടുകയും ചെയ്യുന്നു. ജാമ്യാപേക്ഷ ഹൈക്കോടതി എത്രയും വേഗം മൂന്ന് മാസത്തിനുള്ളിൽ തീരുമാനിക്കണം. മുകളിൽ പറഞ്ഞ നിബന്ധനകളിൽ അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കുന്നു.

അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കി ഉത്തരവായായി.

ദേവിക ഗുജ്റാൾ
(സഹായി: ശുഭാൻഷു ദാസ്, LCRA)